

הסינים קטלטלים

מ
ה
ה
נ
ע
ש
ה
ב
ע
ו
ל
ם

היצרנים עושים הרבה כדי להגדיל את הייצור ולספק את ביקושי המחלבות לחלב. המחלבות סחפשות חומרי גלם חלביים גם בשווקי העולם והמחירים מאמירים כל יום. מדוע יש טלטלה גדולה במשק החלב? מה צפוי לעולם ולנו בשנים הקרובות? הנבואה די קשה, אבל ניתוח מלומד אנחנו מקבלים מד"ר ישראל פלמנבאום, שעוקב מקרוב אחר ההתפתחויות בשוק העולמי של חלב ומוצריו

הגורמים לעליית המחירים



במחצית השנייה של שנת 2006 ובתחילת 2007, אנו עדים לעלייה משמעותית במחיר הבין-לאומי של חומרי הגלם החלביים, בעיקר אבקות החלב ומי הגבינה. מחירי האבקות, שעד לעלייה האחרונה נעו סביב 2,000 דולר לטון, עומדים כיום על יותר מ-4,000 דולר לטון. להערכת מומחים בין-לאומיים לענף החלב, צפויים מחירי האבקות להישאר גבוהים, גם בשנים הקרובות ולנוע בתחום שבין 3,000 ל-3,500 דולר לטון.

הגורמים שאותם מונים המומחים כסיבות לעליית מחירי האבקות הם:

1. השפעות אקלימיות, כמו בצורת באוסטרליה.
2. גורמים כלכליים, כמו התייקרות חדה במחיר גרעיני המספוא, המהווים באזורים רבים את הגורם המרכזי

בעלויות ייצור החלב.

3. גורמים מנהליים - כמו הטלת מכסים על ייצוא במדינות דרום אמריקה במטרה להגן על מחירי החלב בשוק המקומי שלהן.

עם זאת, על דעת מרבית המומחים בעולם, הסיבה המרכזית לעליית מחירי אבקות החלב בעולם, היא העלייה בביקוש לחלב במדינות דרום מזרח אסיה ובמיוחד בסין. עליית הביקוש נובעת משינוי בהרגלי האכילה של ציבור גדול במדינות אלה, פועל יוצא מהשיפור הכלכלי שחל אצלן ועליית רמת החיים, שהובילה לאימוץ הרגלי חיים וצריכת מזון מערביים. בנוסף לכך, קיים עידוד להגברת צריכת חלב של מרבית ממשלות האזור, הרואות בחלב מקור מזון שתורם לבריאות ולשיפור הגדילה של הדור הצעיר.

דפוסי הצריכה בסין ותחזית הביקוש לחלב

ממשלת סין מסבסדת פרויקט של "חלב לבתי ספר", שמקיף כשלוש מאות מיליון תלמידים, והכולל היקף חלב



פנים הסככה ברפת ההדגמה הישראלית



את העולם

ישראל פלמנבאום

שה"ס, המחלקה לבקר

האחרון ב-420% אצל האוכלוסייה העירונית (מ-5 ליטר לנפש בשנת 1995 ל-22 ליטר לנפש ב-2005). באותה התקופה עלתה הצריכה לנפש באוכלוסייה הכפרית ב-85% בלבד (מ-0.6 ל-1.1 ליטר לנפש). בין הסיבות לשונות בין שתי האוכלוסיות ניתן למנות את הפער בהכנסה לנפש ובשיעור המקררים בבתיים בשתי האוכלוסיות.

ייצור החלב בסין

ייצור החלב בסין עולה גם הוא בהתמדה ומנסה להדביק את העלייה בביקוש. המאמצים להגדיל את הייצור מתאפיינים בהגדלת מספר הפרות החולבות והגדלת התנובה לפרה. ייצור החלב בסין עמד על כשישה מיליארד ליטר בשנת 1995 (1% מהייצור העולמי) והגיע ל-34 מיליארד ליטר בשנת 2006 (5% מהייצור העולמי).



בזמן הבנייה של רפת ההדגמה

צריכת החלב לנפש גדלה בעשור האחרון ב-420% אצל האוכלוסייה העירונית (מ-5 ליטר לנפש בשנת 1995 ל-22 ליטר לנפש ב-2005)

עיקר ייצור החלב בסין מתרכז בפרובינציות הצפוניות. קרוב ל-60% מהפרות ו-75% מהייצור בסין מתקיימים בחלק המזרחי והמרכזי של צפון סין, אזור בגודל של מערב אירופה המאופיין באקלים ממוזג, שטחי מרעה נרחבים ומכאן, פוטנציאל רב לייצור עתידי של חלב. רק עשרה אחוזים מהייצור מתקיימים בדרום סין, אזור אשר מחד, מאופיין באקלים חם המקשה על הייצור ומאידך, מצויים בו שיעור גבוה של האוכלוסייה העירונית וממילא, גם הביקוש לחלב. משמעות הדבר היא, קיומו של צורך בניוד של רב של חלב בין אזורי הייצור והצריכה.

מה מגביל את ייצור החלב בסין?

מהנתונים המוצגים בטבלה 2 ו-3 ומדוחות שפורסמו לאחרונה, ניתן לראות כי הגידול בייצור החלב בסין, בשני העשורים האחרונים, נובע בעיקר מהגידול במספר הפרות ופחות מהגידול בתנובתן השנתית.

ההשפעה שעשויה להיות למה שקורה בתחום הביקוש לחלב, בחלק זה של העולם על הענף שלנו.

דוחות שפורסמו לאחרונה שעוסקים במאפייני הצריכה והייצור של חלב בסין, מצביעים על צפי לעלייה ניכרת בהיקף הביקוש לחלב במדינה זו. עיקר הגידול בצריכה צפוי להיות אצל האוכלוסייה העירונית, שחלקה בכלל אוכלוסיית סין עולה בהתמדה. לפני 30 שנה, עמד מספר התושבים בערי סין על 160 מיליון ושיעורם מכלל האוכלוסייה עמד על 20%. כיום, מגיע מספר תושבי הערים בסין לארבע מאות מיליון נפש ושיעורם באוכלוסייה עומד על 35%. צריכת החלב לנפש גדלה בעשור

שהוא, כמעט כפול, מהמכסה השנתית בישראל. אוכלוסיית דרום מזרח אסיה גדלה בשלושים השנים האחרונות בכ-700 מיליון איש ועומדת כיום על כשני מיליארד נפש - כשליש מאוכלוסיית העולם. מכאן שכל עלייה בהיקף הצריכה לנפש של חלב, משמעותה, תוספת ניכרת להיקף הביקוש לחלב בעולם. כלל היקף הסחר הבין-לאומי בחלב עומד על כארבעים מיליארד ליטר, שהם כשבעה אחוזים מהיקף הייצור העולמי. תוספת של חמישה ליטר בצריכה הממוצעת לנפש במדינות דרום מזרח אסיה, משמעותה, עלייה של כעשרה מיליארד ליטר בביקוש, שהיא כרבע מהיקף הסחר העולמי. ברורה מכאן,

טבלה 1. מגמות בגידול האוכלוסייה, צריכת החלב וההכנסה לנפש באוכלוסיות הכפרית והעירונית בסין בשלושת העשורים האחרונים

אוכלוסייה (מיליון)	עירונית	כפרית	יחס (אחוז) עירונית: מכפרית
1970	160	660	25%
2000	450	880	50%
צריכת חלב לנפש (ליטר לשנה)			
1995	5.0	0.6	830%
2005	22.0	1.0	2200%
הכנסה שנתית לנפש (בדולרים)			
	1,160	360	320%
שיעור מקררים בבתיים (אחוז)			
	90	20	450%

טבלה 2. השינוי במספר הפרות החולבות, התנובה הממוצעת לפרה וייצור החלב הכולל בסין בין השנים 1992 ל-2006

השנה	פרות (מיליון)	תנובה שנתית לפרה (ליטר)	ייצור חלב שנתי (מיליארד ליטר)
1992	3.0	1,600	5.0
1996	4.1	1,600	6.3
2000	5.0	1,800	8.3
2004	9.8	2,400	22.6
2006	12.0	2,800	33.8

רמת הייצור הנמוכה לפרה בסין והעלייה המתונה יחסית בתנובה לפרה נעוצות בעובדות הבאות:

- קיים חוסר ניסיון וידע מקצועי בייצור חלב.
- הענף מאופיין בטכנולוגיות ייצור וחליבה מפגרות.
- עדר החלב הוא ברמה גנטית נמוכה (רק מחצית מהפרות הן מגזעי חלב).
- באזורים רבים קיימות מגבלות אקלימיות (בעיקר באזור הדרום החם).
- הענף מאופיין ברובו ברפתות קטנות.

תעשיית החלב

תעשיית החלב בסין מאופיינת בריכוזיות רבה בתחום עיבוד החלב. למרות העובדה שברחבי סין יותר מ-1,600 מחלבות המעבדות ומשווקות חלב, רובן קטנות, הרי שיותר מ-50% מעיבוד ושיווק החלב, נעשה ע"י 6 חברות החלב הגדולות במדינה. מרבית חברות

טבלה 3

התפלגות משקי החלב בסין בשנת 2005 לפי גודל העדר ורמת הייצור וחלקם בייצור הלאומי הכולל

סוג המשק	מספר פרות	תנובה (ליטר לפרה לשנה)	אחוז מהייצור הלאומי
משפחתי קטן	1-10	1,800	60
משפחתי גדול	11-100	2,100	22
פרטי גדול	101-1,000	2,900	14
ממשלתי-קואופרטיבי	> 1,000	3,200	4

טבלה 4

קצב הגידול של הפעילות בחברות החלב הגדולות בסין, מבוטא בגידול בהיקף המכירות שלהן בין השנים 2001 ל-2005

מכירות 2005 (מיליון \$)	מכירות 2001 (מיליון \$)	החברה ופרובינציית הפעילות
1470	330	Yili - Inner Mongolia
1350	90	Mengniu - Inner Mongolia
930	290	Sanlu - Hebei
681	380	Bright Dairy - Shanghai
340	0	Shuangcheng Nestle - Heilongjiang
240	0	Jinan Jiabo - Heilongjiang

הישראלית). מגמת ייבוא הבקר צפויה להמשיך גם בשנים הקרובות.

בהנחה כי מגמת העלייה בצריכת החלב תימשך, צפויה צריכת החלב השנתית בסין לעמוד בעוד שני עשורים על כ-70 ליטר לנפש (היקף צריכה קרוב לזה הקיים כיום ביפן, השכנה ממזרח). אם נכפול היקף צריכה זה באוכלוסיית סין, הצפויה להגיע בעת זו ל-1.4 מיליארד בנפש, נמצא שהיקף צריכת החלב בסין עשוי להגיע בעוד שני עשורים ליותר מ-100 מיליארד ליטר, פי שלושה ויותר מהייצור הנוכחי של סין, קרוב להיקף הייצור הנוכחי של מדינות האיחוד האירופי ויותר מ-20% מסה"כ ייצור החלב העולמי כיום.

להערכת מומחים, עיקר תוספת הייצור שתתקבל בסין ובדרום מזרח אסיה, בשנים הקרובות, תיועד לסיפוק הביקוש המקומי. מגבלות הייצור הקיימות באזור זה יביאו אצלן, בעתיד הנראה לעין, למאזן חלב שלילי, שאותו יהיה צורך להשלים בייבוא.

הגורמים שישפיעו על היקף הביקוש העתידי לחלב במדינות האזור כולל:

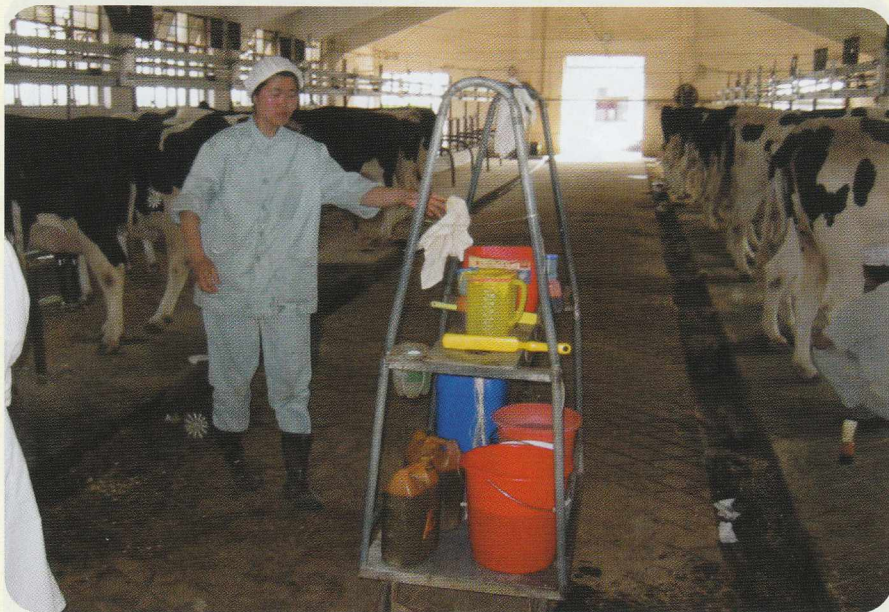
מצד הצריכה:

- קצב גידול האוכלוסייה.
- קצב המעבר של אוכלוסייה מהכפר לעיר.
- קצב העלייה ברמת החיים ומכאן, בצריכה השנתית לחלב לנפש.
- המחירים הבין-לאומיים של חומרי הגלם החלביים.

מצד הייצור:

- היקף הגדלת העדרים.
- כושר הגדלת התנובה לפרה.
- היכולת לעמוד בסטנדרטים של איכות.
- אופי והיקף ההגבלות הסביבתיות (בעיקר באזורים צפופי אוכלוסין).

סקר שבחן לאחרונה את מגמות העלייה בביקוש למוצרים מן החי בסין, ומנסה לחזות את צריכת מוצרים אלה בשני העשורים, מאשש את ההערכות הקודמות לגבי היקף הביקוש העתידי לחלב בסין ומראה כי שיעור העלייה הצפויה בביקוש למוצר זה, צפוי להיות הגדול ביותר בין כל מוצרי המזון מן החי. הצריכה הכוללת בסין של בשר הבקר, בשר העוף, בשר החזיר וביצים צפויה להגיע בעוד עשרים וחמש שנים לכדי פי שניים מהצריכה כיום, בעוד הצריכה של חלב ומוצריו צפויה להגיע בטווח זמן זה ליותר מ- פי ארבעה מהצריכה הנוכחית, כפי שניתן לראות מהיצור בדף זה.



וטרינרית ברפת ההדגמה

האם התחזיות לגבי סין ומדינות דרום מזרח אסיה אכן יתממשו?

זו השאלה המרכזית אשר תעסיק את מיטב המומחים בענף החלב בעולם בשנים הבאות. הדבר תלוי בגורמים הבאים:

א. המשך העלייה בצריכת החלב באזור, בקו המגמה הנוכחי.

ב. יכולת הייצור העצמי להדביק את העלייה בצריכה.

בכל הנוגע להמשך העלייה בצריכה - ראוי שנלמד את התפתחות צריכת החלב במדינות שכנות, כמו יפן ודרום קוריאה, אשר עברו לפני מספר עשורים תהליך דומה של שיפור כלכלי ואימוץ דפוסי צריכה מערביים.

צריכת החלב לנפש במדינות אלה עלתה בקצב מהיר לאחר מלחמת העולם השנייה ועומדת כיום על כ-100 ליטר לנפש ביפן ומעט פחות מזה בדרום קוריאה (עדיין, פחות ממצרית הצריכה לנפש במדינות מערב אירופה בעלות אותה רמת הכנסה לנפש).

ניתן ללמוד מכך שגורמים נוספים הקשורים לתרבות צריכת מזון, עשויים להשפיע על צריכת החלב בארצות המזרח, זאת באופן בלתי תלוי ברמת ההכנסה.

לסין פוטנציאל רב של ייצור חלב בפרובינציות הצפוניות, בעלות האקלים הממוזג ומרחבי הענק של מרעה איכותי. קצב הגידול השנתי הממוצע בייצור החלב

בכל הנוגע ליכולת הייצור המקומי להדביק את הצריכה, יש מקום להפריד בין סין ובין מדינות אחרות בדרום מזרח אסיה, שברובן ממוקמות באזור אקלים טרופי.



דין וטרינריה בע"מ

תנו לנו לדאוג לבעלי החיים שלכם

חדש

איסוף וביצוע בדיקות במעבדה וטרינרית בנהלל

- איסוף ושינוע הדגימות מנקודות האיסוף ברחבי הארץ (צפון, מרכז, דרום).



אקו נצובנרפי

המטולוגיה ■ בקטריולוגיה ■ פרזיטולוגיה ■ מיקולוגיה ■ סרולוגיה ■ אימונולוגיה ■ ציטולוגיה ■ כימיה ■ תפקודי קרישה ■ P.C.R

מעבדה וטרינרית טל. 04-6175430 ■ פקס. 04-6515510 ■ נייד. 057-6675433 ■ www.dyn-vet.com

לעין ולטווח זמן ארוך יותר, יבואניות של חלב. היקפי הביקוש אצלן יצטרפו לאלה שיהיו בשנים הקרובות בסין וצפויים להשפיע במידה רבה על מחירי החלב הבין-לאומיים, כפי שכבר ניתן לראות היום. לסיכום, היחס בין היקפי הביקוש ליצור החלב בסין ומדינות דרום מזרח אסיה, ישפיע במידה רבה על מחירי חומרי הגלם החלביים בעולם, בשנים הקרובות ומכאן גם על עתידם של ענפי החלב במדינות רבות בעולם, כולל ישראל.

מי עשוי ליהנות מהמצב שיווצר?

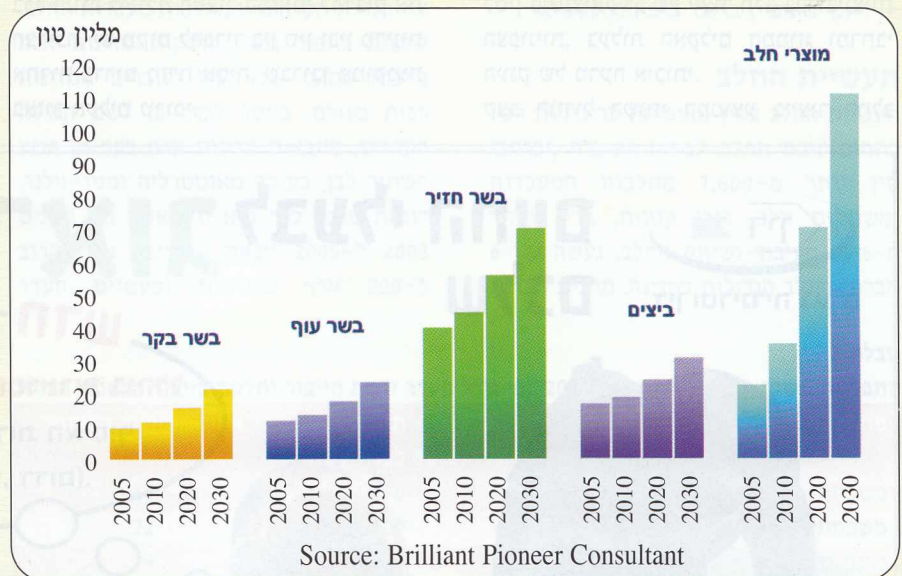
בטווח הקצר, כל זמן שהביקוש לחלב בחלק זה של העולם יהיה רב מהייצור המקומי, עשויות יצרניות החלב המסורתיות בעולם ליהנות מכך, זאת בגין התייקרות המוצר שאותו הן מייצאות. עליית המחיר הבין-לאומי של אבקות החלב תוביל בשנים הקרובות מדינות כמו ניו-זילנד, ארגנטינה ואוקראינה, כמו גם, מדינות נוספות המסוגלות לייצר בזול, להגדיל את ייצור החלב שלהן למטרות יצוא. במקביל, יובילו המחירים הגבוהים למאמץ ניכר מצד המדינות יבואניות החלב לפתח משקי חלב מקומיים, במטרה להגדיל את הייצור המקומי ולצמצם הוצאות במטבע חוץ.

ממגמת העלייה בביקוש לחלב עשויות להרוויח גם חברות החלב הבין-לאומיות שייכנסו למיזמים משותפים של ייצור חלב במדינות המתפתחות וימכרו להן יידע וטכנולוגיית ייצור, עיבוד ושיווק חלב. גורמים נוספים שיהנו מן המצב הם ספקי חומר גנטי (מבכורות, עוברים וזרמה), ספקי ציוד, תשומות, תכשירים ותרופות וכן מומחים בתחומים שונים של ענף החלב, אשר לידע שלהם יהיה שוק רחב בשנים הקרובות.

המצב המתואר עשוי להיות גם "חלון הזדמנויות" לענף החלב הישראלי. מחד, מחירים גבוהים לאבקות החלב בשוק הבין-לאומי עשויים לשפר את מעמדו של הענף מול יבוא מתחרה ואף עשויים להגדיל את הסיכויים לייצוא חלב מישראל. מאידך, המוניטין של ענף החלב בישראל שמתבסס על הישגי הענף בייצור בתנאים הקשים של אזורנו, עשוי להגדיל את הסיכויים לייצוא טכנולוגיות ייצור מתקדמות וידע ישראלי לאזורים, שבהם עשויים להתפתח משקי החלב בעתיד. ■



תאי רביעה ברפת "מצוננת"



סינגפור ומלזיה, התמונה שונה לחלוטין. במדינות אלה ביחד, כחצי מיליארד תושבים וקצב גידול שנתי של אוכלוסייה שעולה על 3%. גם במדינות אלה צפויה צריכת החלב לעלות, בדומה לצפוי בסין, מן הטעמים שנמנו במאמר זה. בשונה מהצפוי בסין, פוטנציאל ייצור החלב במדינות אלה מוגבל, בעיקר עקב מגבלות אקלימיות, טכנולוגיות וצפיפות אוכלוסין. צפוי לכן שמדינות אלה יהיו בעתיד הנראה

באזורים אלה של סין עמד בשש השנים האחרונות על יותר מ-25%. הסיבה העיקרית לכך היא הרווחיות הגבוהה יחסית של ענף החלב באזורים אלה, בהשוואה לענפי חקלאות בע"ח אחרים. המשך קיומם של תנאים אלה יוביל להגדלה משמעותית בייצור החלב ועשוי, בטווח הרחוק להביא את סין להפוך מיבואנית ליצואנית של חלב. בכל הנוגע למדינות דרום מזרח אסיה האחרות כמו תאילנד, וייטנאם, פיליפינים, אינדונזיה